

STATUS ŠOLSKIH KNJIŽNIC IN KNJIŽNICARJEV V OBČINI NOVO MESTO

Marija Turk, Osnovna šola "Baza 20", Dolenjske Toplice

UDK 027.7(497.12 N. mesto)

TURK, Marija: Status šolskih knjižnic in knjižničarjev na osnovnih šolah v občini Novo mesto. Knjižnica, Ljubljana, 34 (1990), št. 1/2, str. 75-78

Članek prikazuje status šolskih knjižničarjev in šolskih knjižnic v občini Novo mesto. Temelji na primerjavi šolske knjižnice in statusa knjižničarjev s šolsko zakonodajo. Jedro referata predstavlja anketa, izvedena na osnovnih šolah v novomeški občini ter njena analiza.

UDC 027.7(497.12 N.mesto)

TURK, Marija: School libraries' and school librarians' status in the community of Novo mesto. Knjižnica, Ljubljana, 34 (1990), no. 1/2, p. 75-78

The status of school librarians and the performance of school libraries in the community of Novo mesto are discussed. The article compares the actual situation in school libraries to the demands of school library standards. Its core is the analysis of the questionnaire which was sent to all school libraries in the community.

Osnutek novih standardov za šolske knjižnice iz leta 1988 opredeljuje šolsko knjižnico kot dejavnost, s katero pomaga osnovni šoli uresničevati vzgojnoizobraževalno delo. Gradivo, ki ga ima, posreduje učiteljem in učencem. Učiteljem nudi sodobno gradivo za pouk, učence pa nauči uporabljati gradivo in jih s posebnimi oblikami in metodami dela usmerja ter uvaja v znanstveni način razmišljanja in dela. Sodobno urejena šolska knjižnica ima enakovredno mesto z vzgojno - izobraževalnim procesom v zagotovljenem programu sodobne osnovne šole. Standardi za šolske knjižničarje opredeljujejo, da ima delavec v šolski knjižnici višjo ali visoko izobrazbo in strokovni izpit. Na šoli z do 24 oddelki je potreben en knjižničar, ki porabi v urejeni knjižnici četrtno ur tedensko za interno strokovno delo, tri četrtine ur pa za bibliopedagoško delo s skupinami, za pripravo gradiva za učitelje in učence ter za individualno bibliopedagoško delo ob izposoji. Torej je knjižničar v šolski knjižnici v primarni funkciji bibliopedagoga in samo

knjižničarsko delo je sekundarnega pomena. Tak standard velja tudi za šole s podružnicami.

Status šolskih knjižničarjev v novomeški občini ob sprejemanju novih standardov

Najprej se najlepše zahvaljujem vsem osnovnošolskim knjižničarjem v občini Novo mesto, ker so mi vestno in pravočasno vrnili izpolnjene ankete in mi tako omogočili izdelavo tega članka.

Anketa zajema podatke iz šolskega leta 1987/88.

V naši občini je 15 osnovnih šol, 8 podružničnih šol in 1 šola s prilagojenim programom. Vse šole premorejo šolske knjižničarje, ki so dodatno zaposleni še z drugimi opravili, le tri šole pa imajo polno zaposlene knjižničarje. Od vseh knjižničarjev ima le eden visoko izobrazbo, 13 višjo in 2 srednjo. Dva tudi še nimata opravljenega strokovnega izpita. Le na eni šoli ima knjižničar tudi knjižničarski strokovni izpit poleg pedagoškega. Kar 7 knjižničarjev ne pripravi letnega delovnega načrta šolske knjižnice, kar je kar 43%, 10 šol ima letne delovne načrte knjižnic vnešene v letne delovne načrte šol, to je 62%. Le 9 šol ali 56% ima šolske knjižnice opredeljene tudi v svojih šolskih statutih. Število učencev znaša v največji šoli s podružnico 984 in 49 učiteljev, v najmanjši šoli pa 67 učencev in 8 učiteljev. Odprtost knjižnic je zelo različna; od 35 ur tedensko, kar je največ, do najmanj 3 ure tedensko. Temeljna knjižna zaloga je na vseh šolah količinsko zadovoljiva, saj dosega normativ 8 - 10 knjig na učenca, vprašanje pa je, koliko je zastarela in neuporabna. Vse knjižnice imajo svoje gradivo v prostem pristopu, žal pa gradivo ni nikjer popolnoma obdelano. Vseh katalogov, ki so bili navedeni v anketi, nima nobena knjižnica. AV gradivo je le na dveh šolah inventarizirano. Nabavna politika poteka na vseh šolah ob tesnem sodelovanju knjižničarjev, učiteljev in ravnateljev. Žal pa kar 6 šol ali 36% ni naročenih na šolski set centralne katalogizacije pri NUK v Ljubljani. V šolskem letu 1987/88 so le še 4 šole izvajale priporočilni nakup novitet, 1 knjigo na učenca v šolskem letu. Na 2 šolah ali 12% niso zastopana vsa predmetna področja iz zagotovljenega programa osnovne šole. Na vseh šolah prevladuje leposlovje, tako slovensko kot prevodi iz ostalih jugoslovanskih in tujih književnosti. Poleg predmetnih področij iz zagotovljenega programa so zastopana pri nabavi gradiva še gradiva za fakultativne predmete, dopolnilni in dodatni pouk ter za interesne dejavnosti.

Slabo so na vseh šolah zastopana področja naravoslovnih in tehničnih dejavnosti, zelo skromne so tudi priročne in podporne knjižnice. 7 šol ali 43% nabavlja tujo literaturo za potrebe angleškega in nemškega jezika. Tudi število revij, na katere so šole naročene, je zelo različno, od največ 61 do najmanj 3 naslove, štirje knjižničarji pa na to vprašanje niso odgovorili. Na treh šolah ali 18% status

knjižničarja še ni izenačen s statusom učitelja. Kar na štirih šolah ali 24% knjižničarji še ne izvajajo bibliopedagoških ur, število izvedenih ur pa je zelo različno, od največ 76 do najmanj 2 uri v šolskem letu. Po anketi ne sodeluje na konferencah učiteljskega zbora le en knjižničar ali 6%, kar trije ali 18% pa tega podatka niso navedli. Na konferencah poročajo največ o knjižnih novostih, bralnih navadah učencev ter o aktivih knjižničarjev. Možnost spremljanja stroke na posvetovanjih, seminarjih in aktivih ima 12 knjižničarjev ali 75%. Najbolj pereč problem v novomeški občini predstavljajo prostori šolskih knjižnic, saj zavzemajo na dveh šolah le 20 m², do največ 165 m² na eni šoli. Knjižnice se v osmih šolah ali 50% nahajajo v središčnem delu šole, na dveh šolah ali 18% v pritličju, na dveh na hodniku, na eni je knjižnica na podstrešju, na eni v kleti, na eni šoli pa je knjižnica v več prostorih, celo v dveh ločenih stavbah. Svoj delovni prostor ima le 7 knjižničarjev ali 43%, prostor za kataloge 8 knjižnic ali 50%, prostor za izvajanje bibliopedagoških ur ima 6 knjižničarjev ali 36%. Le 5 knjižničarjev ali 30% sodeluje z ostalimi knjižnicami v občini glede medknjižnične izposoje. Devet šol ali 56% sodeluje s Študijsko knjižnico Mirana Jarca v Novem mestu, ki je matična knjižnica za Dolenjsko. Delo matične službe šest knjižničarjev ali 36% ocenjuje dobro glede pomoči in strokovnih nasvetov, to službo slabo ocenjujeta dva knjižničarja ali 12%, šest ali 36% pa jih na to vprašanje ni odgovorilo. Da Zavod za šolstvo enota Novo mesto dobro skrbi za delo šolskih knjižnic, meni enajst knjižničarjev ali 68%, trije ali 18% menijo, da je skrb Zavoda za šolstvo premajhna za tovrstno dejavnost, dva knjižničarja ali 12% pa na to vprašanje nista odgovorila. Predavanj Društva knjižničarjev Dolenjske se udeležuje 8 knjižničarjev ali 50%.

Zaključne misli

Glede na standarde (na 20 oddelkov šole je potreben 1 knjižničar) potrebujejo še enega ali vsaj še polovico knjižničarja osnovne šole Katja Rupena s podružnico, Grm, Bršlin, Šmihel, Žužemberk s podružnicami in Šentjernej s podružnico. Potrebno je poskrbeti vsaj za višjo izobrazbo vseh knjižničarjev. Poleg pedagoškega strokovnega izpita bi morali imeti še knjižničarski izpit, saj je urejenost šolskih knjižnic zelo pomanjkljiva. Obvezno bi morali vsi izdelati letne delovne načrte šolskih knjižnic, le-ti pa bi morali postati sestavni deli letnih delovnih načrtov šol. Prav tako bi končno morale šolske knjižnice najti svoje mesto tudi v šolskih statutih. *Nujno je potrebno ohranjati priporočilni obseg nakupa novitet in paziti, da so zastopana vsa področja vzgojnoizobraževalnega dela v zagotovljenem programu, saj je premalo žive zaloge.*

Čim prej bi morale šolske knjižnice doseči minimalno strokovno urejenost, potem pa dosledno izvajati bibliopedagoško in svetovalno-informacijsko delo ob individualnih in skupinskih obiskih knjižnice ter preostali fond ur nameniti internemu knjižničarskemu delu.

Glede na standarde je potrebno doseči tudi večjo odprtost šolskih knjižnic za individualne obiske v Bršlinu, Šmihelu, šoli s prilagojenim programom, na Prevolah, Žužemberku s podružnicami, Vavti vasi, Otočcu, Šmarjeti, Škocjanu, Šentjerneju, Mirni peči in v Brusnicah. Vse šole bi morale imeti naročen šolski set centralne katalogizacije pri NUK v Ljubljani, ki bi jim služil tudi za nabavno politiko in informacijo o novostih.

Kakor je razvidno iz ankete, je obvezno treba povečati število časnikov in časopisov, tako za učence kot za učitelje. Vsaka šola mora imeti za učence vso slovensko mladinsko periodiko in ustrezen izbor periodike za pedagoški kader.

Tudi status knjižničarja je potrebno na šolah izenačiti s statusom učitelja. Tega pa si mora knjižničar priboriti zlasti z doslednim in načrtnim izvajanjem bibliopedagoških ur, s svetovalnoinformacijskim delom, aktivnim sodelovanjem na konferencah učiteljskega zbora ter s strokovno urejenostjo knjižnice, saj ni učitelja brez priprave in ne knjižničarja brez strokovno urejene knjižnice.

Tudi bibliopedagoške ure bi bilo potrebno izvajati na vseh šolah po dve uri v vsakem oddelku v enem šolskem letu, kot sta določeni v predmetniku in učnem načrtu osnovne šole.

Po normativih potrebujejo vse naše šolske knjižnice s svojimi podružnicami 2.270 m² prostora, razpolagajo pa le s 1.025 m², kar je le 45% potrebnega prostora. Nujno je potrebno ločiti oddelke za učence od oddelkov za učitelje, pridobiti čitalnice z dovolj sedeži za izvajanje bibliopedagoških ur, zagotoviti knjižničarjem ustrezne delovne prostore za njihovo strokovno interno delo ter prostore za priročne knjižnice, za kataloge in sveda dovolj prostora za knjižne police in ostalo knjižnično gradivo.

Vse knjižnice je potrebno preko občinskega aktiva pritegniti k medsebojnemu sodelovanju. Nad stanjem šolskih knjižnic pa bi morala stalno bdeti Zavod za šolstvo OE Novo mesto in matična služba Študijske knjižnice Mirana Jarca, ki bi morala nuditi knjižničarjem vso strokovno pomoč.

Literatura:

1. *Osnovno šolstvo. Družbeno varstvo otrok, 1981*
2. *Smernice za delo osnovnih šol., 1982*
3. *Predmetnik in učni načrt za osnovne šole, 1983*
4. *Zakon o knjižničarstvu, 1982*
5. *Osnutek standardov za šolske knjižnice, 1988*